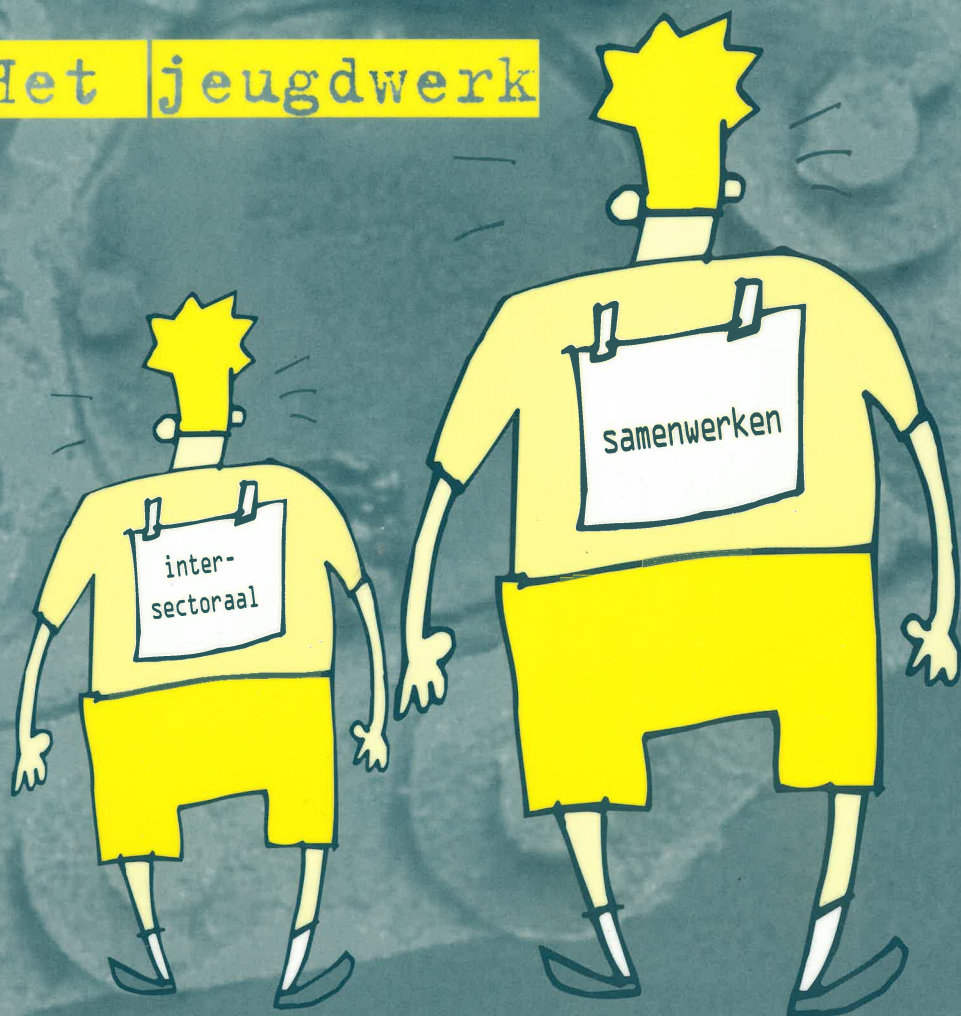

Een lokaal
alcohol- en drugbeleid:
op elk vlak
de juiste aanpak

Het jeugdwerk

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

Het jeugdwerk

Realisatie en eindredactie en realisatie: Hilde Kinable, stafmedewerker VAD

Een samenwerkingsproject tussen VAD, de preventiewerkers verbonden aan de CGG en de provinciale preventieplatforms, ondersteund door de verschillende sectoren.

Reeks: Een lokaal alcohol- en drugbeleid. Schakel jezelf in!

November 1998

COLOFON SECTORBROCHURE JEUGDWERK

Lay-out en vormgeving: FOLIO, Marijke Deweerdt, Brugge
Druk: SINTJORIS, Merendree

VAD
E. Tollenaerstraat 15
1020 Brussel
tel: 02/423.03.33
fax: 02/423.03.34
e-mail: vad@vad.be
website: <http://www.vad.be>

© 1998, VAD
ISBN-nummer: 90-804633-4-5

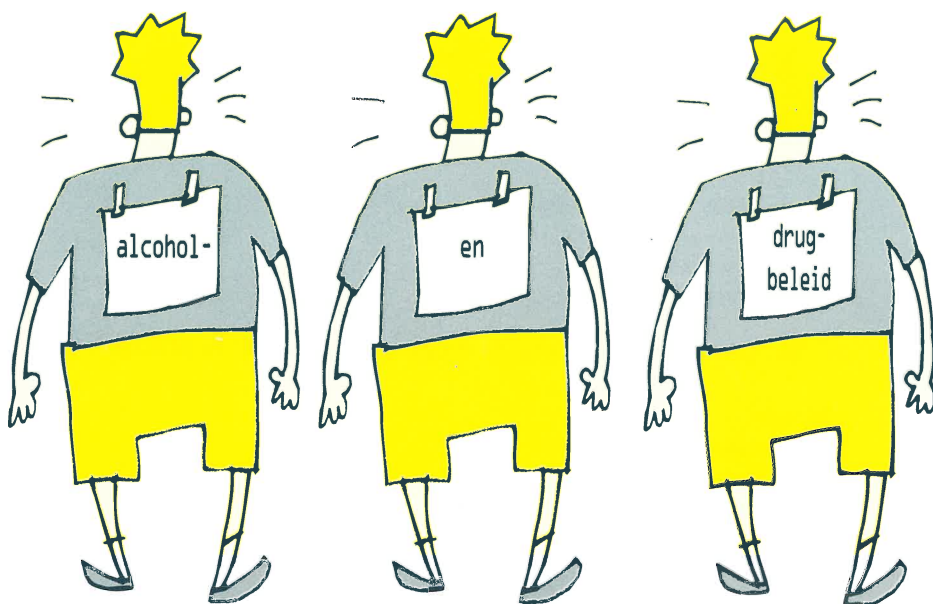
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

Het jeugdwerk

INHOUD

1. Een lokaal alcohol- en drugbeleid en het jeugdwerk	6
1.1 Een lokaal alcohol- en drugbeleid	6
1.2 Het jeugdwerk als barometer	7
1.3 Het jeugdwerk als spreekbuis	8
1.4 Het jeugdwerk als ambassadeur	8
2. Alcohol- en drugpreventie in het jeugdwerk	9
2.1 Wat kan preventie van alcohol- en drugproblemen in het onderwijs betekenen?	9
2.1.1 Kansen om op een verantwoorde wijze te leren omgaan met alcohol en drugs	9
2.1.2 De rol van de begeleiding van de groep	10
2.1.3 Een goede werking als basis voor een goed preventiebeleid	10
2.1.4 Uitgaan van de positieve mogelijkheden	10
2.1.5 Je staat er niet alleen voor	11
2.1.6 Een preventiebeleid uitwerken in het jeugdwerk	11
2.1.7 Eenmalige groepswerkingen	12
2.2 Vorming en ondersteuning	13
2.2.1 Ondersteuning van een preventiebeleid in het jeugdwerk	13
2.2.2 Vormingen	14
2.3 Materialen, literatuur en achtergrondinformatie	15
2.3.1 Inventarissen	15
2.3.2 Materialen	15
2.3.3 Achtergrondinformatie	18
3. Samenwerken rond alcohol en drugs: voorbeelden uit de praktijk	19
Bijlagen	22
Lijst regionale preventiewerkers	22
Lijst provinciaal verantwoordelijken	23

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

Het jeugdwerk

Deze brochure richt zich in de eerste plaats tot jeugdwerkers (verantwoordelijken van jeugdhuizen, leiders van jeugdbewegingen, monitoren van kampen,...) en tot beleidsmakers in de sector jeugdwerk. Voor hen is er- op Vlaams niveau- een expliciet aanbod met betrekking tot alcohol en drugs (visie, vorming en ondersteuning, materiaal,...) uitgewerkt. Ook de voortrekker van een lokaal alcohol- en drugoverleg zal aan deze brochure een handige leidraad hebben.

Deze brochure biedt de lezer een zicht op de mogelijkheden om in en tussen sectoren rond alcohol en drugs te werken. Zij verduidelijkt de rol die de sector kan spelen in een lokaal alcohol- en drugbeleid, geeft met andere woorden aan waarom het voor haar interessant is om hieraan deel te nemen. Ze toont ook aan hoe je in de eigen sector aan alcohol- en drugpreventie kan doen en hoe je over het thema alcohol en drugs intersectoraal kan samenwerken.

Intersectoraal werken is trouwens de rode draad in heel deze brochure.

1. Een lokaal alcohol- en drugbeleid en het jeugdwerk¹

1.1 Een lokaal alcohol- en drugbeleid

Alcohol, drugs en de daarmee samenhangende problemen zijn jammer genoeg niet meer weg te denken uit onze samenleving. Ze vormen een bron van bezorgdheid voor zowel de overheid als de man in de straat. Wat kan een lokaal alcohol- en drugbeleid daaraan nu verhelpen?

Zo'n beleid biedt natuurlijk geen pasklare oplossing voor alle problemen, maar kan wel een aantal bezorgdheden wegnemen door er passende antwoorden tegenover te stellen, zonder te dramatiseren noch te bagatelliseren. Een lokaal alcohol- en drugbeleid is er op gericht om zowel jong als oud verantwoord te leren omgaan met alcohol en drugs, om hulp te bieden bij daaruit voortvloeiende problemen, maar ook om op te treden als de regels worden overschreden.

In een lokaal alcohol- en drugbeleid zitten vier niveaus: een welzijnsbevorderend beleid, preventie, hulpverlening en repressie.

Met andere woorden, er moet zowel aandacht geschonken worden aan preventie als aan hulpverlening en repressie. Het welzijnsbevorderend beleid vormt het fundament. De drie andere niveaus spelen echter evenzeer hun rol en liggen in elkaars verlengde. Met andere woorden: een bepaald niveau wordt niet ingeschakeld omdat het andere heeft 'gefaald'. Integendeel, de vier verschillende niveaus zijn onlosmakelijk verweven.

Een lokaal alcohol- en drugbeleid is een zaak van iedereen: het gezin, de wijk, het jeugdhuis, de school, de sportclub, het bedrijf,... iedereen krijgt met gebruik en/of misbruik van alcohol en drugs te maken. Daarom moet een lokaal beleid worden uitgetekend met alle betrokkenen. Dat is de enige waarborg voor een alcohol- en drugbeleid op maat van iedereen en voor eensgezindheid over de gemaakte keuzes.

¹ Wanneer we in deze brochure spreken over alcohol en drugs, bedoelen we alcohol, medicatie en illegale drugs.

1.2 Het jeugdwerk als barometer

Jeugdwerkers komen voortdurend en rechtstreeks in contact met jongeren in hun vrije tijd. Zij hebben dus een goed zicht op wat er leeft bij jongeren. Zij zijn de vinger aan de pols. De signalen die zij elk dag opvangen kunnen een onschatbare hulp zijn om het lokale alcohol- en drugbeleid op af te stemmen.

Verder kunnen jeugdwerkers erop toezien dat een lokaal alcohol- en drugbeleid niet boven de hoofden van de jongeren wordt bekostwoord en dat hun stem daadwerkelijk meetelt.

Het jeugdwerk kan er bovendien over waken dat men in het lokaal alcohol- en drugoverleg rekening houdt met achterliggende oorzaken van (drug)problemen, zoals bijvoorbeeld een gebrek aan aangepaste ontspanningsruimten voor jongeren in de gemeente, afwezigheid van jeugdclubs of -huizen,...

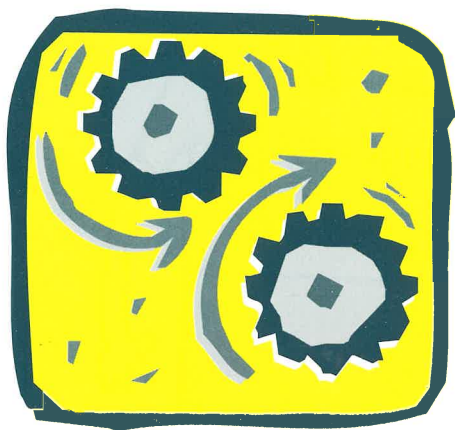
1.3 Het jeugdwerk als spreekbuis

Wie dag in dag uit met jongeren omgaat is natuurlijk ideaal geplaatst om hun belangen te verdedigen. Daarom is de aanwezigheid van jeugdwerkers in een lokaal alcohol- en drugbeleid onontbeerlijk.

1.4 Het jeugdwerk als ambassadeur

Illegale drugs, kleine criminaliteit, drugproblemen, nachtkabaal... het wordt vaak allemaal op één hoop gegooid en op de rug van jongeren geduwd. De media doen daar vaak nog een schepje bovenop.

Alcohol- en drugproblemen behoren echter tot alle leeftijden en leiden bovendien niet altijd tot dramatische toestanden. Ook daarom is het dus belangrijk dat het jeugdwerk vertegenwoordigd is in een lokaal alcohol- en drugoverleg, om ervoor te zorgen dat niet alles op de jeugd wordt toegespitst en dat de hele heisa niet overroepen wordt.

2. Alcohol- en drugpreventie in het jeugdwerk

2.1 Wat kan preventie van alcohol- en drugproblemen in het jeugdwerk betekenen?

In onze maatschappij beschikt vooral de jeugd over heel wat vrije tijd. Het jeugdwerk geeft de jongeren de kans om met die vrije tijd iets aan te vangen. Heel wat opbouwende, nuttige, leerrijke activiteiten vormen het aanbod: ontmoeting, spel, creatieve activiteiten, vorming, groepsvorming...

Toch komen alcohol, sigaretten en illegale drugs ook in het jeugdwerk voor. Dat is nu eenmaal de afspiegeling van een maatschappelijk fenomeen. Het is dan ook een belangrijke taak van het jeugdwerk om jongeren hiermee te leren omgaan.

2.1.1 Kansen om op een verantwoorde wijze te leren omgaan met alcohol en drugs

Het jeugdwerk wil graag ook een leerschool voor het leven zijn. Jongeren krijgen er de kans om hun eigen grenzen en die van de samenleving te ontdekken. Er is ruimte om te experimenteren met allerlei levens- en expressievormen. Maar de kans bestaat dus ook dat die experimenten uit de hand lopen. Daarom moet dat experimenteren duidelijk begrensd en begeleid worden.

Jongeren proberen buiten de leefwereld van thuis nieuwe dingen uit. Dit is eigen aan jongeren. Het komt erop aan hen verantwoord met alcohol en drugs te leren omgaan binnen maatschappelijke grenzen. Het jeugdwerk kan hierin een belangrijke rol spelen. Jongeren leren er keuzes maken en verantwoordelijkheid opnemen, ook met betrekking tot alcohol- en druggebruik. Een belangrijke eerste stap is een open, vertrouwelijke sfeer creëren in de jeugdvereniging waarin men ongedwongen kan praten over drugs.

2.1.2 De rol van de begeleiding en van de groep

Jeugdbegeleiders doen eigenlijk -misschien onbewust en ongewild- voortdurend aan preventie, in de eerste plaats omdat zij het voorbeeld stellen. Zij hebben immers een enorme invloed op de jongeren. Hun houding is dus van heel groot belang. Begeleiders leren jongelui op te komen voor zichzelf en verantwoordelijkheid te dragen, leren hen neen te zeggen als ze niet akkoord gaan, geven hen het gevoel mee te tellen in de groep, tonen hen dat er voldoende alternatieven zijn om plezier te maken. Kortom, een prima sfeer en groepscultuur zijn onontbeerlijk bij de preventie van drugmisbruik.

In sommige soorten jeugdwerk zijn de verantwoordelijken en de jongeren haast leeftijdgenoten. En hoe kleiner het leeftijdsverschil is, hoe belangrijker het gedrag van de verantwoordelijke wordt als voorbeeld voor de jongeren.

Jongeren gaan met hun vragen en problemen in de eerste plaats bij leeftijdgenoten om raad. In hun eigen leeftijdsgroep gelden immers dezelfde waarden en normen en vinden ze sneller ondersteuning. En elkaar ondersteunen vooraleer de problemen de pan uit swingen, dat is ook preventie.

2.1.3 Een goede werking als basis voor een goed preventiebeleid

Jeugdwerk dat gesmeerd loopt bevordert de ontwikkeling van jongeren en kan zelfs negatieve invloeden verzachten of helemaal de kop in drukken. Geestige, spannende, krachtige activiteiten geven jongeren de kicks die ze anders misschien in alcohol of drugs hopen te vinden. Ook een toffe sfeer en een vlotte omgang met elkaar werken preventief. Een goeie vriendenkring is een prima bescherming tegen alcohol- en drugmisbruik. Werking staat echter ook voor samenwerking. Hoe beter er wordt samengewerkt, hoe eensgezinder men is over de afspraken en hoe sterker men staat als groep.

2.1.4 Uitgaan van de positieve mogelijkheden

Een preventiebeleid in de jeugdvereniging gaat uit van de positieve mogelijkheden van de organisatie en sluit aan bij het eigen karakter, de eigen gebruiken en gewoonten. Om een preventiebeleid uit te werken moet er eerst en vooral openheid en duidelijkheid bestaan over drugs en druggebruik binnen de organisatie. Op die manier is de basis voor preventie gelegd en kunnen bovendien paniekreacties en crisissen voorkomen worden. Samenwerken aan een preventiebeleid met zoveel mogelijk betrokkenen kan bovendien bijdragen tot een verbetering van de hele werking van de jeugdvereniging.

2.1.5 Je staat er niet alleen voor

Als je ondersteuning nodig hebt, kan je beroep doen op een coach voor de uitbouw en de opvolging van het drugbeleid. Zo'n coach heeft een opleiding gevolgd om initiatieven te begeleiden en drugproblemen te helpen opvangen. In crisissituaties is dit de persoon op wie je kan rekenen. Per provincie wordt een netwerk opgericht van dergelijke coaches ter ondersteuning van initiatieven met betrekking tot alcohol- en drugpreventie in het jeugdwerk.

In eerste instantie kan een coach gezocht worden in de eigen koepelorganisatie of via de provinciaal coördinatoren (zie lijst achteraan). Ook de gemeentelijke jeugddienst, het Jongereninformatiepunt (JIP), het JongerenAdviesCentrum (JAC), de preventiewerker van de gemeente,... kunnen hiervoor aangesproken worden. Via de jeugdraad kan contact gelegd worden met andere organisaties.

2.1.6 Een preventiebeleid uitwerken in het jeugdwerk

a. Grenzen aangeven

Door het opstellen van 'huisregels' kan de jeugdvereniging haar grenzen stellen. Zo weet elke betrokkene precies op welk moment, in welke situatie en hoe er ingegrepen zal worden. Deze regels worden best opgesteld door begeleiders en jongeren samen.

Deze regels moeten vervolgens klaar en duidelijk worden geformuleerd en bekendgemaakt. Eventueel kan men vooraf ook een tijdstip bepalen waarop die regels opnieuw besproken kunnen worden.

b. Voorlichting, vorming en structurele omkadering

Zoals we reeds eerder vermeldden, doen jeugdverenigingen vaak al impliciet aan drugpreventie, door de kwaliteit van hun activiteiten, door hun aandacht voor experimenteren, door het scheppen van vriendschapsbanden,... Ook goede begeleiders werken preventief: tijd maken voor een babbeltje, iedereen aan zijn trekken laten komen, jongeren verantwoordelijkheden geven, bemiddelen bij conflicten, straffen vermijden, proberen een echte makker of vriendin te zijn,...

Je kan echter ook expliciete acties op touw zetten rond alcohol- en drugpreventie. Concrete tips hiervoor kan je terugvinden in de diverse publicaties van VAD voor het jeugdwerk (zie verder bij punt 2.3.2).

c. Interventie

Het is belangrijk om op voorhand te weten hoe je moet reageren als er iemand over de schreef gaat.

Als er met een jongen of meisje wat aan de hand lijkt, kan je daar in de eerste plaats een opmerking over maken. Elk signaal moet ernstig genomen worden, maar moet tegelijk ook worden gerelativeerd. Bepaalde gedragingen wijzen bijvoorbeeld niet noodzakelijk op druggebruik, maar horen gewoon bij opgroeiende jongeren of verwijzen misschien eerder naar problemen thuis.

Is het gedrag toch problematisch, dan moet die jongen of dat meisje dat eerst en vooral van zichzelf leren inzien. En begrijpen wat de gevolgen daarvan kunnen zijn. Dit betekent niet dat de jeugdwerker moet optreden als hulpverlener maar hij/zij kan de jongere eventueel wel motiveren om eens met zijn ouders te babbelen of een JAC binnen te stappen. Binnen de ploeg van medewerkers moeten er afspraken gemaakt worden: wie spreekt de jongere aan en wie neemt het op zich om eventueel de ouders te contacteren en/of door te verwijzen naar de hulpverlening.

Welke vormen van hulpverlening er bestaan in Vlaanderen en bij welke diensten en voorzieningen je hiervoor terecht kan, kan je terugvinden in de 'VAD-Doorverwijsgids'.

2.1.7 Eenmalige groepswerkingen

Binnen het jeugdwerk nemen eenmalige groepswerkingen een bijzondere plaats in. Hieronder verstaan we de jeugdkampen die uitgaan van diverse organisaties: mutualiteiten, sportverenigingen, overheidsdiensten,... Voor een dergelijk kamp een preventiebeleid ontwikkelen vergt een andere aanpak dan voor jeugdverenigingen die heel het jaar door contacten hebben met hun bezoekers of leden.

Bij eenmalige groepswerkingen telt de visie van de organiserende instantie. De monitoren kunnen, ter voorbereiding van het kamp, best even stilstaan bij zowel structurele afspraken (gedragscode voor deelnemers en begeleiding, afspraken met politiediensten, communicatie in crisissituaties,...) als bij de persoonlijke aanpak (individuele gesprekken, sancties,...). Het korte tijdsbestek van een eenmalige groepswerking biedt, in tegenstelling tot andere vormen van jeugdwerk, weinig of geen ruimte voor uitgebreide drugpreventie.

2.2 Vorming en ondersteuning

In deze rubriek behandelen we enkel die vorming en ondersteuning die op Vlaams niveau georganiseerd wordt en die bij VAD bekend is.

Daarnaast bestaat er ook een uitgebreid regionaal aanbod. Dit is op te vragen bij de respectievelijke provinciaal verantwoordelijken van de preventieplatforms (PPP) en de preventiewerkers verbonden aan de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) (zie lijst achteraan). We verwijzen hier ook naar het vormings- en ondersteuningspakket van de respectievelijke koepels en diensten van het jeugdwerk dat daar kan opgevraagd worden.

2.2.1 Ondersteuning van een preventiebeleid in het jeugdwerk

Voor het opstarten en begeleiden van een preventiebeleid in om het even welk soort jeugdwerk kan je een beroep doen op een netwerk van preventiewerkers en -diensten. Er zijn de preventiewerkers, verbonden aan de CGG en verspreid over de vijf provincies en Brussel. Zij vormen een hecht netwerk dat instaat voor het helpen toepassen van preventiemodellen en het opleiden van sleutelfiguren in de verschillende maatschappelijke sectoren. Daarnaast zijn evenwel nog heel wat andere preventiewerkers actief: op het lokale vlak binnen preventie-, veiligheids- en samenlevingscontracten (in het kader van criminaliteitspreventie), of vanuit gemeentelijke overheden binnen bepaalde gezondheids- en welzijnsdiensten. Overleg en afstemming tussen deze verschillende preventiewerkers wordt georganiseerd op het provinciale niveau in de PPP.

Verder kan je een beroep doen op een netwerk van coaches per provincie, die werden opgeleid om jeugdverenigingen te begeleiden en te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun alcohol- en drugpreventiebeleid en bij het omgaan met crisissituaties met betrekking tot alcohol- of druggebruik.

Druggebruik in het jeugdwerk vereist een ruime aanpak. Een VAD-werkgroep heeft een model ontwikkeld voor het opstellen van een drugpreventiebeleid, dat alle betrokken partners wil mobiliseren. Dit model werd vertaald in een aantal praktische publicaties. Ze bevatten tal van bruikbare tips, ideeën, werkvormen en spelmaterialen. Je vindt deze publicaties terug bij 'materialen, literatuur en achtergrondinformatie'.

2.2.2 Vormingen

Opleiding coachen in het jeugdwerk. VAD.

Deze opleiding richt zich tot mensen die jeugdwerkinitiatieven willen coachen bij het omgaan met drugproblemen. Ze biedt concepten en vaardigheden die kunnen helpen om de rol van coach op te nemen. Deelnemers aan de opleiding kunnen het netwerk van coachen aanvullen, zodat beter op vragen vanuit het jeugdwerk kan worden ingespeeld. De opleiding richt zich zowel tot vrijwillige medewerkers als tot beroepskrachten van het jeugdwerk.

Opleiding jeugdadviseurs.

In Petto, Diksmuidelaan 50, 2600 Berchem, tel. 03/366.15.20,
e-mail: mailbox@inpetto-jeugddienst.be.

Verschillende JAC's organiseren opleidingen tot jeugdadviseur en begeleidingen van jeugdadviseurs. Een jeugdadviseur wordt opgeleid en gecoacht om voor andere jongeren een actieve, maar informele rol op te nemen, als informant, steunfiguur, verwijzer,...

Opleiding Leefsleutels voor het jeugdwerk.

Leefsleutels vzw, Leopold-II-laan 63/3, 1080 Brussel, tel. 02/421.67.20,
e-mail: leefclefs@village.uunet.be.

Dit project biedt aan de jeugdwerker de mogelijkheid om met zijn groep aan sociale vaardigheden te werken. Vanaf januari 1999 is dit materiaal beschikbaar en kunnen jeugdwerkers een training volgen om met het pakket te leren werken.

Naast deze vormingen kan je op VAD steeds vormingen op maat aanvragen, die tegemoetkomen aan je specifieke vormingsbehoefte.

Tweemaal per jaar bevat het tijdschrift van VAD, de 'VAD-berichten', een vormingskatern waarin alle vormingen die door VAD worden georganiseerd zijn opgenomen. Je kan je gratis abonneren op de 'VAD-berichten' via een telefoontje naar VAD (02/423.03.33).

2.3 Materialen, literatuur en achtergrondinformatie

2.3.1. Inventarissen

Voor overzichten van bestaande materialen en programma's met betrekking tot alcohol en drugs kan je de volgende inventarissen raadplegen:

- Catalogus van het Centrum voor Informatieve Spelen (tel. 016/22.25.17)
- Drugs, maak er (g)een spel van! Een gids met werkvormen en spelen voor jongerengroepen (VAD, 1997). Deze brochure biedt een overzicht van spel materiaal over drugs. Zowel gespreksvormen als concrete activiteiten worden kort voorgesteld. Begeleiders van jongerengroepen kunnen uit dit aanbod een keuze maken die aansluit bij hun doelgroep en doelstelling (bespreekbaar maken van drugs, testen van kennis, oefenen van sociale vaardigheden, bepalen van houdingen tegenover drugs,...).

Ook regionaal werden folders en brochures uitgewerkt. Voor meer informatie hierover kan men terecht bij de provinciaal verantwoordelijken van de PPP en de preventiewerkers verbonden aan de CGG (zie lijst achteraan).

2.3.2 Materialen

- **Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee? Draaiboek voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs in het jeugdhuis. VAD, 1995.**

Dit draaiboek richt zich tot medewerkers van jeugdhuizen. Aan de hand van theoretische achtergrondinformatie en praktische werkvormen biedt het een leidraad aan voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en drugs in het jeugdhuis.

- **Drugs in de jeugdbeweging, hoe deal je ermee? Draaiboek voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs in de jeugdbeweging. VAD, 1995.**

Dit draaiboek richt zich tot begeleiders van jeugdbewegingen. Aan de hand van theoretische achtergrondinformatie en praktische werkvormen biedt het een leidraad voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en drugs in de jeugdbeweging.

• **Drugs, een ramp op kamp? Drugpreventie op kamp: een gids voor begeleiders van jongerengroepen. VAD, 1997.**

Gids met werkvormen en ideeën ter voorbereiding van een gezond kamp. Het eerste deel biedt werkvormen aan om enkele (on)gezonde aspecten van het kamp te bespreken. Het tweede deel zet aan tot duidelijke afspraken over het omgaan met snoepgoed, computerspelletjes, frisdrank, alcohol, tabak, medicatie, illegale drugs,... Verder wordt een discussievorm aangeboden om crisissituaties te bespreken en paniecreacties te vermijden. Tot slot volgen nog enkele tips over het omgaan met middelengebruik op kamp.

• **Drugs ingeblikt. Een werkvorm met foto's en stellingen over drugs. VAD, 1998.**

Deze werkvorm kan door leerkrachten, preventiewerkers, vormingswerkers en jeugdwerkers worden gebruikt als aanzet tot discussie over verschillende aspecten van de drugproblematiek. Ze bevat vier reeksen van acht stellingen. Bij elke stelling hoort een foto. Elk van de vier reeksen is opgebouwd rond een thema: visie op drugpreventie, jongeren en drugs, drugs in de sociale context, genieten en recht op roes.

• **Zwart op wit. Een video met meningen van jongeren over drugs. VAD, 1998.**

Tijdens de megafestatie te Gent (1997) werd een videobackbox geïnstalleerd waar jongeren hun mening kwijt konden over twaalf stellingen in verband met gezondheid. Uit alle opnames werd een video van 20 minuten gemonteerd, die gebruikt kan worden tijdens opleidingen, bij preventieactiviteiten in het jeugdwerk enzovoort... De video is opgedeeld in vier afzonderlijke blokken van vijf minuten, die elk een ander aspect behandelen van druggebruik bij jongeren en die apart kunnen worden gebruikt. Bij de video hoort eveneens een handleiding.

• **Druglinkspel. Het kaartspel dat drugs bespreekbaar maakt. VAD, 1995.**

Het Druglinkspel is een informatief spel bedoeld om het thema drugs bespreekbaar te maken en om informatie te geven over de verschillende producten. Bij het kaartspel hoort een handleiding die alle nodige informatie over het spel geeft.

• **Hip zonder trip. Een spel dat drugs bespreekbaar maakt. VAD, 1997.**

Hip zonder trip is een spel rond het thema drugs. Het is een actief buitenspel waarin zowel denk- als doe-oefeningen aan bod komen. Het doel van dit spel is drugs in de groep bespreekbaar te maken. Door middel van opdrachten worden spelenderwijs verschillende drugs besproken en worden de vaardigheden, houdingen en het gedrag van de deelnemers bevraagd. Het spel richt zich tot 14- tot 18-jarigen. Het wordt het best gespeeld met twee begeleiders en een 16-tal deelnemers.

• **Omgaan met risico's: preventiepakket voor laaggeschoolde jongeren. Free Clinic Antwerpen, 1997 (tel. 03/201.12.60).**

Dit preventiepakket, speciaal ontworpen voor laaggeschoolde jongeren, is opgevat als een interactief gezelschapsspel dat aandacht besteedt aan verschillende vormen van risicogedrag bij adolescenten (druggebruik, aids en andere seksueel overdraagbare aandoeningen, ongewenste zwangerschap, agressie in relaties, risico's in het verkeer). Op een speelse manier worden een aantal vaardigheden aangeleerd: jongeren leren de mogelijke risico's van een aantal gedragingen in te schatten en er wordt samen naar alternatieven gezocht.

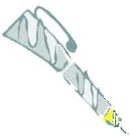
• **De Drugtentoonstelling. Jongerenbeweging van de socialistische mutualiteiten, MJA, 1997 (tel. 02/515.04.67).**

De drugtentoonstelling is opgebouwd uit verschillende kamers. Je komt binnen langs een spiegelkamer die je doet hallucineren, je loopt langs de legale en illegale drugs en men maakt kennis met de producten waarmee jongeren experimenteren. Tal van foto's en affiches illustreren de hele problematiek. Je staat stil bij een XTC-labo, een ruime collectie smartdrugs, een drugtest,...

• **Drugflop. MJA, 1997 (tel. 02/515.04.67).**

De Drugflop is een diskette met 270 vragen over drugs waarmee je je kennis kan testen. De vragen zijn onderverdeeld in verschillende niveaus en op het einde kan je een outprint krijgen van het behaalde resultaat.

• **Drugtoestandjes. Jeugd & Stad, 1995 (tel. 02/411.68.83).**

Drugtoestandjes is een doe-tentoonstelling. Als bezoeker moet je in actie schieten om de tentoonstelling volledig te beleven. Het geheel is te vergelijken met een lunapark vol spelletjes en standjes over drugs en druggebruik: de pillenbox, het drugrad, cartoons, de woordpuzzel,...

2.3.3 Achtergrondinformatie

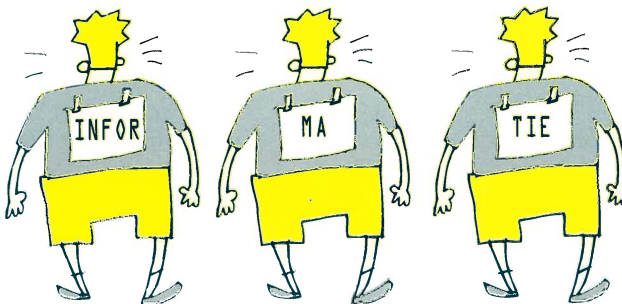
VAD beschikt over een uitgebreide en gespecialiseerde bibliotheek waar iedereen nationale en internationale tijdschriften en boeken kan consulteren. Boeken kunnen eveneens worden ontleend. De bibliotheek is dinsdag en woensdag geopend van 10u tot 16u. Verder beschikken de meeste koepels uit het jeugdwerk zelf ook over gespecialiseerde bibliotheken waar leden van de vereniging terecht kunnen.

Voor antwoorden op concrete vragen over drank, drugs of pillen kan je (anoniem) terecht op de Druglijn (tel. 078/15.10.20). De Druglijn is elke werkdag bereikbaar van 12u tot 21u en op zaterdag van 15 tot 21u (zon- en feestdagen gesloten) voor zowel het grote publiek als intermediairen.

Voor meer algemene achtergrondinformatie kan je kiezen uit diverse folders en brochures uit de catalogus van VAD. De catalogus is gratis te bekomen bij VAD (tel. 02/423.03.33).

Wie op zoek is naar specifiek materiaal over tabak kan hiervoor terecht bij het Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie (VIG), G. Schildknechtstraat 9, 1020 Brussel (tel: 02/422.49.49).

- *Over drugs gesproken* (1998). KSJ-KSA-VKSJ: Brussel.
- *Roes rond de wereld: Drugs & ontwikkeling op de markt van vraag en aanbod* (1997). Jongeren en de Wereld.
- *Werkboek: Zorg dat je overeind blijft. Alcohol- en drugspreventie in het jongerenwerk* (1989). Maldrus: Rotterdam.
- *Documentatiemap Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding*. Provinciaal Instituut voor Hygiëne: Antwerpen.
- *Verslaving: drugs, alcohol,...* (1997). Katholiek Centrum voor Lectuurinformatie en Bibliotheekwerk: Brussel.

3. Samenwerken rond alcohol en drugs: voorbeelden uit de praktijk

Werken rond alcohol en drugs krijgt nog een meerwaarde als je je niet beperkt tot het jeugdwerk alleen, maar gaat samenwerken met organisaties en diensten uit andere sectoren. Zo kan je verschillende doelgroepen tegelijk benaderen, creatief en verrassend uit de hoek komen door verschillende disciplines te combineren, een bredere kijk krijgen op de problematiek en de mogelijke benaderingswijze, acties realiseren die men alleen niet kan opzetten (omwille van de kosten, gebrek aan de nodige knowhow,...)... Vooraleer je samenwerkt moet je wel elkaars visie en uitgangspunten kennen. Je moet nagaan of je in dezelfde richting kan en wil gaan (zie ook 'Een lokaal alcohol- en drugoverleg: van schakels tot ketting').

Hoe inspirerend het kan zijn om te gaan samenwerken met andere sectoren, mag blijken uit de volgende voorbeelden:

Tip: deze praktijkvoorbeelden zijn handig om in een overleg te bespreken.

Volgende vragen kunnen als richtlijnen dienen:

- Welke verschillende partners zijn hierbij betrokken?
- Op welke manier wordt met de partners samengewerkt?
- Welke zijn de sterktes en de zwaktes van dit praktijkvoorbeeld?
- Is dit haalbaar voor ons?
- Wat moet het resultaat zijn van de samenwerking/activiteit?
Wanneer is de samenwerking/activiteit geslaagd?
- ...

In gemeente A is er geen enkel jeugdhuis. Jongeren hangen doelloos rond op verschillende pleintjes. Sommigen vernielen speeltuigen, telefooncellen en banken, wat de kleinere kinderen bang en de oudere buurtbewoners kwaad maakt. Het gemeentebestuur hoort hiervan via de stadswachten en besluit het probleem aan te pakken. De kwestie wordt voorgelegd op de volgende jeugdraad.

Die komt met een origineel voorstel op de proppen: een straathoekwerker zou met een busje de verschillende pleintjes kunnen aandoen. In dit busje zouden de jongeren terecht kunnen voor een cola, een gesprekje,... Het schepencollege vindt dit een goed idee en besluit om, met een deel van de SIF-middelen, zo'n straathoekwerker aan te werven en een buurtbusje aan te schaffen.

In gemeente B zwerven heel wat jongeren uit school K tijdens de middag rond. Enkele medewerkers van jeugdhuis X hebben dit in de gaten. Zij kennen die jonge gasten trouwens wel: in hun vrije tijd zitten ze vaak genoeg in het jeugdhuis. Dit brengt de permanent verantwoordelijke van het jeugdhuis op het idee om 's middags activiteiten te organiseren (pingpong, tafelvoetbal,...). Dit kent een groot succes. Alles kits dus, alleen... is de school niet zo happy met deze gang van zaken. Daar ziet men de leerlingen liever niet buiten glippen onder de middag. De directeur neemt dus contact op met de permanent verantwoordelijke van het jeugdhuis. Hij benadrukt dat hij wel positief staat tegenover middagactiviteiten, maar bang is dat de leerlingen zouden drinken tijdens de middagpauze. Er komt al gauw een oplossing uit de bus: 's middags wordt er geen alcohol geschonken in het jeugdhuis. En in ruil stelt de school haar infrastructuur ter beschikking van het jeugdhuis voor activiteiten waarvoor het zelf geen plaats heeft.

De chiro in gemeente C heeft een preventiebeleid uitgewerkt. In het kader van dit beleid is er overleg geweest met de eerstelijns hulpsverleningsinstanties in de regio. Er werden concrete afspraken gemaakt in verband met doorverwijzing. In een tweede fase werd in de lokalen van de chiro een affiche gemaakt met de verschillende diensten waar jongeren terecht kunnen en werden enkele hulpverleners uitgenodigd om zich te komen voorstellen aan de jongeren.

Jeugdhuis D is geopend op woensdagnamiddag en in de weekends. Op een vrijdagavond bellen de burens naar de politie om te klagen over het kabaal. De muziek staat veel te luid en 't is altijd iets met die nietsnutten en hun drugs! Enkele agenten worden naar het jeugdhuis gestuurd. De permanent verantwoordelijke van het jeugdhuis vindt dat deze aanpak -combi met zwaailicht voor de deur!- het imago van het jeugdhuis schaadt.

De dag daarop neemt hij contact op met de politie en stelt voor om duidelijke afspraken te maken. Het jeugdhuis zal voortaan de decibelwetten respecteren. En de politie zal bij klachten eerst het jeugdhuis contacteren. Het jeugdhuis zelf zal bij problemen agent Y verwittigen.

In gemeente E waren er al enkele keren problemen geweest in verband met de organisatie van fuiven. Jeugdverenigingen blijken niet zo goed op de hoogte te zijn van het kluwen van wettelijke verplichtingen en reglementeringen die komen kijken bij de organisatie van een fuif (aanvraag voor occasioneel gebruik van een geluidsinstallatie, strooifolders, affiches, SABAM, tapvergunning, veiligheidsmaatregelen,...). Jeugdbeweging K signaleert dit aan de politiecommissaris. Deze bespreekt dit met de preventieambtenaar op het wekelijks overleg. Er wordt besloten een 'fuifbrochure' op te maken met alle betrokkenen, die alle nuttige informatie voor de organisatie van fuiven bevat en op een overzichtelijke wijze weergeeft.

BIJLAGEN

Lijst regionale preventiewerkers

● Provincie West-Vlaanderen

• Regio Oostende

Roos De Venter
Hilde Vanhuele
CGG Oostende
Frère Orbanstraat 143
8400 Oostende
Tel. 059/50.05.50 / 059/51.27.53
Fax 059/51.12.56

• Regio Roeselare

Luc Wouters
CGG Roeselare
J. Lagaelaan 21
8800 Roeselare
Tel. 051/22.51.92
Fax 051/24.87.97

● Provincie Oost-Vlaanderen

• Regio Gent

Mark Tack
CAT Preventiehuis
Martelaarslaan 204a
9000 Gent
Tel. 09/233.58.58
Fax 09/233.29.82

• Regio Sint-Niklaas

Agnes De Decker
Sabine Markovitz
Terapiecentrum Sint-Niklaas
Grote Markt 37
9100 Sint-Niklaas
Tel. 03/760.00.50
Fax 03/760.00.39

● Provincie Vlaams-Brabant

• Regio Leuven

Michèle Staelens
Martine Couvreur
CGG Leuven
Vital Decosterstraat 86
3000 Leuven
Tel. 016/32.97.11
Fax 016/32.97.02

• Regio Brussel-Halle-Vilvoorde

Goedele Slots
Ingrid Delameillieure
Primavera
De Smet de Naeyerlaan 470
1090 Brussel
Tel. 02/478.90.90
Fax 02/479.87.75

● Provincie Antwerpen

- **Regio Mechelen**

Peter Aertsen
CGG Mechelen
Hanswijkstraat 48
2800 Mechelen
Tel. 015/42.08.32
Fax 015/42.05.05

- **Regio Antwerpen**

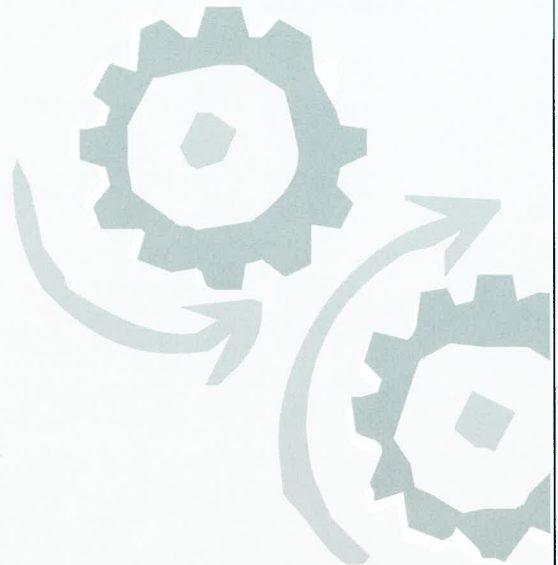
Selm Nelissen
Altox
Ketsstraat 17
2018 Antwerpen
Tel. 03/235.21.74
Fax 03/235.37.96

- **Regio Turnhout**

Eric Nysmans
CGG Turnhout
Smalvoortstraat 2
2300 Turnhout
Tel. 014/41.09.67
Fax 014/47.07.10

● Provincie Limburg

- Carlo Baeten
Marjet Vanderstraeten
CAD
Kuringersteenweg 34
3500 Hasselt
Tel. 011/85.15.53
Fax 011/27.53.68

Lijst provinciaal verantwoordelijken

- **Bert Mostien**
6° Directie, afdeling 62
gezondheidszorg
W. Wilsonplein 2
9000 Gent
Tel. 09/267.75.49
Fax 09/267.75.99
- **Chris Caubergs**
Directie welzijn en huisvesting
Diestsesteenweg 52
3010 Leuven
Tel. 016/26.73.31
Fax 016/26.73.01
- **Filip Coussée**
Dienst Welzijn
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge
Tel. 050/40.35.40
Fax 050/40.31.07
- **Elke Adriaens**
Vlaamse Gemeenschapscommissie
Dienst welzijn en gezondheid
Lombardstraat 41
1000 Brussel
Tel. 02/548.05.85
Fax 02/548.05.92
- **Bernard Bruggeman**
Provincie Antwerpen
Dienst Openbare gezondheid en
Ontwikkelingssamenwerking
Elisabethlei 22
2018 Antwerpen
Tel. 03/240.56.45
Fax 03/240.56.79
e-mail: welzijn@provant.be
- **Alain Lorquin**
Provinciaal gezondheidscentrum
Dienst volksgezondheid
Stadsomvaart 9
3500 Hasselt
Tel. 011/23.08.68
Fax 011/23.08.59

Hebben een bijdrage geleverd in het tot stand komen van deze publicatie:

Werkgroep ‘publicaties lokaal beleid’:

Denis Corthier, zorgafstemmer CGG Mechelen

Filip Coussée, provinciaal verantwoordelijke drugpreventiecoördinatie West-Vlaanderen

Martine Couvreur, preventiewerker CGG Leuven

Roos Goemaere, zorgafstemmer Regionaal Drugplatform Midden-West-Vlaanderen

Roos De Venter, preventiewerker CGG Oostende

Eddy Klijnen, gezondheidscoördinator regio Midden-Antwerpen

Isabel Lamote, begeleider van lokale projecten, CAT Preventiehuis Gent

Els Vandenberghe, stafmedewerker VAD

Stuurgroep ‘lokaal alcohol- en drugbeleid’:

Peter Aertsen, Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen

Jacky Babelowski, Generale Staf van de rijkswacht - Centraal Bureau der Opsporingen

Johan Bertels, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk-In Petto

Filip Coussée, provincie West-Vlaanderen

Jan De Haes, Fed. HoReCa Vlaanderen vzw

Filip De Sager, Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid

Chico Detrez, Stichting - Lodewijk de Raet, sector onderwijs

Marjan De Vriendt en Chris Meesen, VIG Functionele Werkgroep Lokale Gezondheidsbevordering

Charles De Winter, Generale Staf van de rijkswacht - Centraal Bureau der Opsporingen

Marijs Geirnaert, VAD

Marie-Claire Lambrechts, VAD, sector arbeid

Selm Nelissen, Alttox Antwerpen

Guy Redig, Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en -consulenten

Els Vandenberghe, VAD

Iris Van Riet, Vlaams Centrum voor Volksontwikkeling vzw

Marian Verbeek, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Koen Wouters, politie Beersel

Met dank voor feedback aan

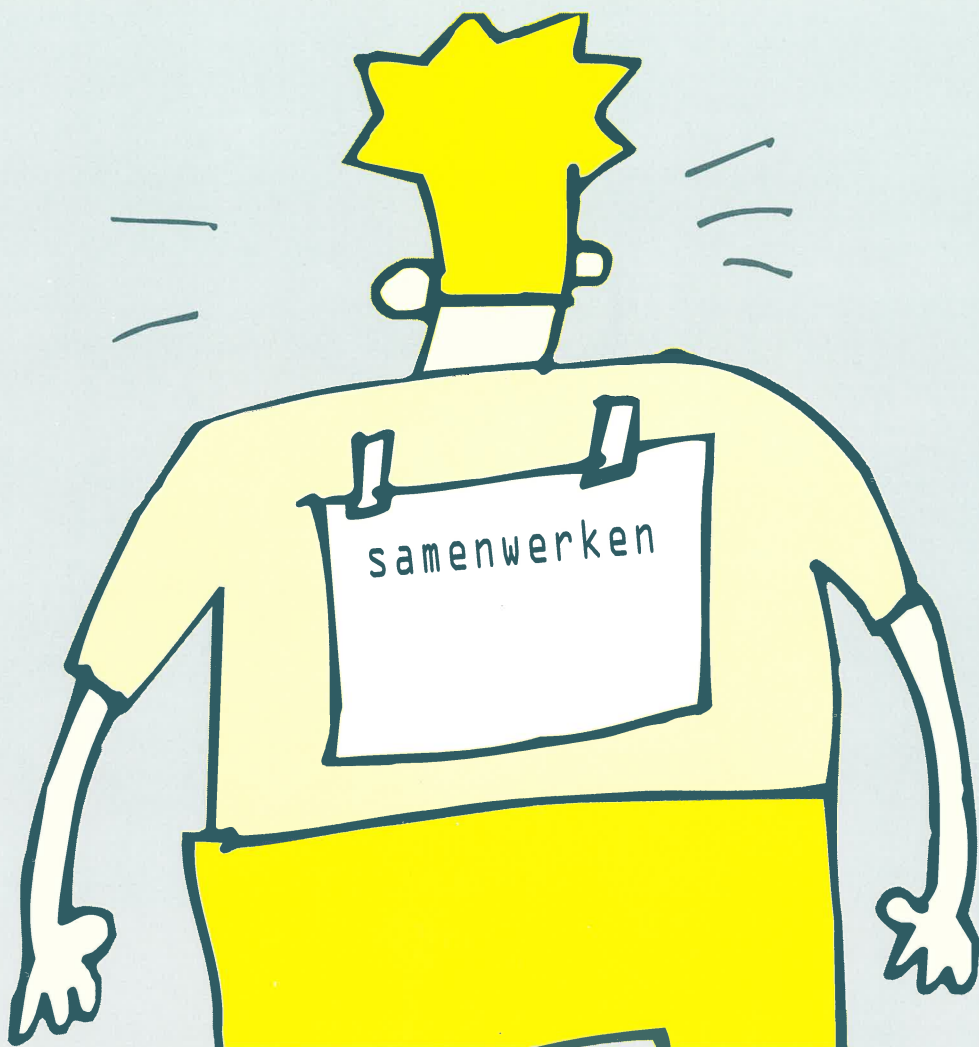
- de preventiewerkers verbonden aan de CGG
- de VAD-stafmedewerkers
- het VAD-secretariaat
- externe commentatoren:
  - Els Meersschaert (KLJ)
  - Kris Geysen (KSJ)
  - Dominique Diliën, (Jeugd & Gezondheid)
  - Kristl Habils (Leefsleutels vzw)

Realisatie en eindredactie:

Hilde Kinable, stafmedewerker VAD

Deze uitgave kwam tot stand met de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap en de Europese Drugpreventieweek.

Een lokaal alcohol- en drugbeleid. Schakel jezelf in!

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk

Wat? Een visietekst over een lokaal alcohol- en drugbeleid als kader voor het vormgeven van uw beleid

Voor wie? Voor voortrekkers en partners van een lokaal alcohol- en drugoverleg, maar ook voor elke geïnteresseerde praktijkwerker

Een lokaal alcohol- en drugoverleg: van schakels tot ketting

Wat? Een draaiboek om uw eigen lokaal alcohol- en drugoverleg in de praktijk vorm te geven, in kaart te brengen en verder te ontwikkelen

Voor wie? Voor lokale sleutelfiguren

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

Wat? Sectorbrochures die u een zicht geven op de mogelijkheden om in en tussen sectoren rond alcohol en drugs te werken

Voor wie?

Jeugdwerk

Voor jeugdwerkers (verantwoordelijken van jeugdhuisen, leiders van jeugdbewegingen, monitoren van kampen,...) en voor lokale beleidsmakers in deze sector

Onderwijs

Voor leerkrachten, schooldirecties, Centra voor Leerlingenbegeleiding,... en voor lokale beleidsmakers in deze sector

Sociaal-cultureel werk

Voor educatieve medewerkers en lesgevers in sociaal-culturele verenigingen en voor lokale beleidsmakers in deze sector

Uitgaansleven

Voor uitbaters en personeel van cafés, bars, discotheken en voor organisatoren van fuiven, festivals,...

Werk

Voor iedereen die in een organisatie bevoegd is om een alcohol- en drugbeleid voor het eigen personeel vorm te geven

Welzijnssector

Voor medewerkers uit Centra voor Algemeen Welzijnswerk, OCMW, voorzieningen en Comités Bijzondere Jeugdzorg, buurt- en opbouwwerkers, straathoekwerkers en lokale beleidsmakers in deze sector

Gezondheidssector

Voor huisartsen en apothekers (die op lokaal vlak de belangrijkste partners zijn) en voor de in de verslavingsproblematiek gespecialiseerde hulpverleners

Gemeente

Voor burgemeesters, schepenen, geïnteresseerde gemeentelijke mandatarissen en ambtenaren die werk willen maken van een lokaal alcohol- en drugbeleid.

Deze brochures vormen ook een handige leidraad voor de voortrekker van een lokaal alcohol- en drugoverleg.

Voor meer informatie en bestellingen: tel. 02/423.03.33

